

Bilgi ve Bilimlerin Kısa Tarihçesi

(Altı Kesit Olarak)

Altı kesit diyorum. Çünkü bütün çağlarıyla bilim tarihini yazma işini, dünyanın bütün bilim merkezleri ancak yapabilir. Fakat bu altı kesit, iyi bilinince bütün bilimlere ve bilim çağlarına bir ışık tutar. Anlam açlığını yaşayan çağımızda bir çeşit aydınlanma tam manasıyla gerçekleşir. Tam manasıyla diyorum. Çünkü yirminci yüzyıl, buluş, veri ve bilimler olarak hemen hemen mükemmele ermiştir. İlave edilecek fazla bir şey daha yoktur. Fakat bu çağa anlamı ve güzelliği kaybettiren aradaki bu kayıp veya eksik okunan altı halka bilinse yani doğru okunsa aydınlanma tam manasıyla tahakkuk eder. Zaten Immanuel Kant aydınlanma çağı sayılan 18. Asır için bu sadece aydınlanmanın başlangıcıdır, dedi.

A- Mitolojik Dönem: (M.Ö. 5000-700). Sümer ve Akadlardan Yunan Antik Çağının Başına Kadar.

Sümer'e başlamadan önce, insanlığın eski antropolojik ve tarih öncesi ve tarih üstü dönemlerine bakmak gerekiyor. Şöyle ki:

(Önce Kısa Bir Analiz: Bu iki buçuk sayfalık antropolojik izahlar, Tarihi verilerden ziyade insanlığın medeniyet öncesi ve medeniyet başlangıcı dönemlerinin kısa anlatımıdır. İnsanlığın hayatından sürece bağlı olmayan önemli bir kesittir. Yanlış okunmamasını dilerim. Bu ön açıklama makalenin tamamının anlaşılmasında bir temel olacaktır. Tarih olarak ele alınmadığı müddetçe, kafa karıştırıcı da olmayacaktır.)

Genler ve kemikler bilimleri (Biyoloji ve Paleontoloji), insan türünün yaklaşık 55 milyon yıl önce hayvanlardan ayrıldığını gösteriyor. Sonra Hominid (insanımsı) nesiller olarak dokuz milyon yıl yaşamış ve 200 bin yıldır kültürlü ve soyut düşünebilen insan nesli manasına gelen Homo Sapiens olmuş ve yaklaşık elli bin senedir de konuşabiliyor. Homo Sapiens her ne kadar soyut düşünebilen beyinlere sahip de olsa bu gerçeği tam manası ile ancak son on iki bin senede yani Göbeklitepe dönemi ile becerebiliyor.

Bu 12 bin yıllık sürecin de altı dönemi vardır.

1) Dillerin dallanması ve evrimi.

2) İlk uygarlık dönemi. Bu iki dönem genellikle Âdem ile ifade edilir. Bilindiği gibi, Peygamber isimleri tarih değiller, birer dönemin ifadesi olan arketip kavramlardır.

3) Koyu bir mistik ve ruhanilik yanında belli bilimsel açılımlar dönemi. Bu dönemi bugün dahi bazı Türk ve Kızılderili kabilelerde Şamanizm olarak görüyoruz. İbrani gelenekte bu ruhani ve bilimsel dönemlerin adı Şit ve Ah-Nuh'tur. Ah-Nuh'un diğer adı İdris'tir. Mısır, Yunan ve İran geleneğinde bu ikisinin ismi 'Azimon ve Hermes'tir. Bu üçüncü dönem dahi Buzul çağı öncesidir. Yani Tufan öncesi. Hemen hatırlatalım ki Tufan umumi değildir, çünkü umumi bir tufan fizik ilmine aykırı olur.

4) Buzul çağı sonrası dönem. Bunda artık insanlar yerleşme merkezlerini kuruyor. Belli bir inanç ve kurallarla birçok peygamber ortaya çıkıyor. Bu 4. Dönemdeki peygamberlerin hepsinin kollektif ismi Nuh'tur. Nuh ilk elçi Peygamberdir. Bu dönemde, bizim bildiğimiz manada din başlıyor. (Kur'an 4/163; 42/13) Bu ilk Peygamberlik dönemi 950 sene sürmüştür. (Tevrat ve Kur'an)

İbrahimi manasıyla din; iman-akıl, dünya-ahiret, madde-mana, ruh-beden, fakir-zengin, kadın-erkeği beraber yürütmek olduğundan ve o dönemde bu dengeler tam gerçekleştirmediğinden yani o dönemlerde insanlık çok gelişmediğinden, Şit ve İdris'in ruhani öğretileri insanlığa tamamen hâkim olmuş. Nihayet Nuh döneminin sonunda İbrahim gelinceye kadar. (Saffat Suresi) İbrahim ilk Müslümandır. (Enam Suresi)

5. Dönem İslam dönemidir. İslam, kelime olarak, ruh-beden gibi sayısız zıtları barıştıran orta yolda (sırat-ı müstakimde) birleştirmek demektir. Bu dengeli dönemin dışında kalan Şit ve İdris peygamberleri benimseyenlerin ismi Sabiilerdir. Dinin başarılı hali olan İbrahim dininin ise ismi Haniflik ve İslam'dır. Gerek Sabiilik ve gerek Haniflik kelimeleri; her ikisinin de manası, yoğun bir şekilde bir noktaya meyletmektir. Sabiilik soyuta ve ruhaniliğe yani başta beden olmak üzere somut olan her şeyi bırakıp ruha yoğunlaşmaktır. Haniflik ise başta iman ve akıl olmak üzere bütün zıtları orta noktada birleştirip barıştırmak demektir. İslam, kelime olarak, barıştırma demektir.

6. Dönem ise Musa Dönemidir. Bunda devlet var, hukuk var, düzen var. Bunun Kur'an'daki diğer ismi ise Yahudiliktir. Burada beş noktaya değinmek gerekli oldu. Şöyle ki:

1) Allah'ın insanlıktan beğendiği inanç hali İslam'dır. İslam'ın bir ismi de Müsamahalı Dindir. (Maide, 3)

2) Ruhanilik, züht ve ruhbanlık Allah'ın yasallaştırdığı bir şey değildir. Fakat insanlığın bir birikimidir, isteyen o noktaya yönelebilir. Gereğini yapmak şartıyla... (Hadid Suresi)

3) İslam denilen denge dininin varlıktaki hakiki yani ontolojik ismi Biyolojidir. Biyoloji, fizik ve metafiziğin orta noktasıdır. Canlılıktır. Hayatı, varlığı, dini ve medeniyeti her iki kanadı ile yaşamaktır. Bilimsel Medeniyetin başka bir ifadesidir.

4) Bu İslam ve Hanif dininin diğer bir ismi de Müsamahalı Dindir. Evet, Allah'ın insanoğlundan (Âdem'den) istediği, mal ve mülkle ve cinsellikle ebedileşme değildir. İnsanın ruhani ve soyut değerler olarak ebedileşmesidir. Evet, Ademiyet ile ifade edilen ilk nesil insanların Hümanizm gerçekliğini yaşamaları için cinsellik, dil ve ruhanilik önce gerekli idi.

5) Gerek Sabiilik ve gerek Haniflik kelimeleri bazı kaynaklarda sapıklık olarak ifade edilmiştir. Çünkü insanlığın büyük çoğunluğunun kurulu düzeni şirk ve Putperestlik idi. Dolayısıyla Ruhanilik ve İslam halleri, o kurulu düzenin dışına çıkmak oluyordu.

Kur'an, İslam ve Hanifliği önceliyorsa da zor zamanlarda Mekke Dönemi yani İsa gibi yani ruhani yaşamayı kabul ediyor ve de tavsiye ediyor. (Saff Suresi Meal Tefsirime bakınız.) Kur'an'da Hanif kelimesi 12 sefer geçiyor. İkisi bu dediklerimize kuvvetli bir delildir, aynen buraya alıyorum:

“İbrahim, Yahudi (maddi düzeni savunan) ve Hristiyan (ruhani-ahiret hayatını savunan) değil idi. Fakat o Hanif ve Müslüman idi. Mekkelilerin sandığı gibi putperest de değildi.” (3/67)

“Vahiy diliyle de ki: Beni yetiştiren Rabbim bana orta yolu gösterdi. O yol ki İbrahim'in hayat çizgisidir, İbrahim, Müslüman ve Hanif olarak yaşadı ve asla Putperest olmadı.” (6/161)

Bu izahlardan anlaşılan, ruhanilik ve maddilik yaz ve kışını İbrahim gibi birleştirmek; hayatı bahar yapmak demek oluyor. Ancak Musa ve Yahudilik, hayatı Cennet yapmayı vadediyor.

Evet, Yahudilik, bütün peygamberlerin mirası üzerine kurulan dindi; devlet, hukuk, bilim, sanayi ve felsefe demektir. Tevrat, 40 bin ayetiyle bunu garantiliyor. Tekvin, 2. Bap bu cenneti Âdem'e (insanoğluna) vadediyor. Şöyle ki:

“Henüz yeryüzünde bir kır fidanı (işe yarar doğal bir oluşum) yoktu. Ve bir kır otu (doğal bir ilke) bitmemişti. Çünkü geliştirici Allah, yeryüzüne (vahiy) yağmurunu yağdırmamıştı. Toprağı işlemek (ziraatçılık yapmak) için adam (medeni insan) yoktu. Fakat insanların ihtiyaç buğusu yerden yükseldi. Toprağı ıslattı. O ıslak topraktan adam (medeni insan) oldu. Allah onun burnuna hayat nefesini (vahyi) üfledi. O medeni insan, yaşayan sürekli bir medeniyet oldu. Allah Mezopotamya'yı (Doğuyu) bir bahçe yaptı. O medeni insanları oraya yerleştirdi. Oraya üç ağaç dikti.

a) Görünümü güzel (fiziki) ve yenilmesi güzel (kimyevi) bir ağaç.

b) İyi ile kötüyü ayırt etme ağacı (bilim, akıl ve soyut metafizik felsefe)

c) Bir de cennetin ortasında (yani fizik ve metafizik ortası olarak) Biyoloji özellikle cinsellik ağacını dikti. Diğer iki ağaçtan yemek varken bundan yemeği yasak etti. Çünkü Allah insanoğlunun biyolojik olarak değil de ruhani olarak ebedileşmesini istiyor.” (Tekvin, 2-3. Baplar)

Demek Musevî medeniyet, İbrahimî medeniyetten üstündür. (Kur'an, 3/33) Zaten Muhammed Peygamber: Beni, Musa'dan üstün tutmayın, kıyamet günü o benden önce dirilecektir, dedi. (Buhari; Enbiya, 34) Nitekim yirminci asır tam da bunu yaşıyor. Ama maneviyat ve ruhanilik kanadı demek olan Harun eksiktir, bu medeniyette. Kabalacılar onu temsil etmeye çalışıyor. Ama Tevrat'ın bilimselliğini ve Musa'nın hukukunu ihmal ettikleri için yine bu medeniyet uçamıyor, bir kanadı kırık kalıyor. Ve İsa ise bu iki kanadı birleştiren Mesih'tir. Fakat Kilise, iyi ile kötülüğü ayırt etme ağacını (bilimi) kaybettiği için fizik ve kimyevi oluşumları da kaybetmiştir. Ayrıca Kilisede cinsellik ağacı (aile hayatı) hiç olmadı.

Demek günümüz insanı, geçmiş ve geleceği bir bütün olarak ele almalı. Medeniyetin bütün ilke ve yapısal kavramlarını işletmeli, denge füzesiyle sonsuz soyut alemlere uçmalıdır. Yoksa çok eksiklerimiz ve çok sıkıntılar var olacaktır. Demek kesin olarak denebilir ki: İbrahimî geleneğin iki önemli kolu olan Yahudi-Müslüman savaşı kadar absürt hiçbir şey yoktur bugünkü dünyada.

(Analiz burada bitti.)

Şimdi Yeniden Sümer-Akad Dönemine Dönüyoruz:

B

Sümerlerin iki bin yıllık dönemi, ilk medeniyet, ilk bilimsel düşünce, ilk alfabe ve semavi ilk peygamberliğin başladığı bir dönemdir. Bunun sosyolojik sebebi, site devletlerinin varlığıdır. Yani özgürlük ve refahın toplumda tam egemen olmasıdır. Bu sosyolojik etkiyi daha sonra Yunan Antik Çağında da göreceğiz. Evet, Sümer’de bunlar oldu, ama insanlar beyin olarak yine ilkeldi. İnanç, bilim, hukuk, edebiyat ve felsefe, Mitolojik üslupla yazılıyor ve okunuyordu. Bunun da bilimsel biyolojik izahı şudur:

Eskiden, Tarihin başlangıcından ta Milattan önce 700 yıllarına kadar din, şiir, bilim, felsefe ve halk hikâyeleri aynı metin içinde destanlar halinde veriliyordu. Sonra Yunan medeniyeti döneminde felsefe ve bilim, mitolojiden ve halk hikâyelerinden ayrıldı. Dini boyut da şiir şekline büründü. Fakat bilim, edebiyat ve felsefe yine iç içe kaldı. Bu bilim-felsefe beraberliği Batıda Rönesans’ın sonuna kadar; bizde ise bugüne kadar devam etti. Daha sonra Aydınlanma Çağında yani 1700’lü yıllarda Avrupa’da bilim de felsefeden ve edebiyattan ayrıldı.

Bu tarihi gerçekliğin bilimsel, biyolojik izahı şudur: İnsanoğlu evrim sürecini geçirirken çocukluk dönemini yaşamıştır. Yani soyutlama yapma becerisini sağlayan üst korteks o çağlarda fazla çalışmadığı için, Freud’un deyimiyle bilinçaltı, Carl Jung’un deyimiyle bilinçdışı yönleri üst korteksin aksine fazla çalışmış, dolayısıyla algı mekanizmaları, daha çok soyut manaları ve kavramları somutlaştırma ve keşif (duru görü) tarzında çalışmıştır. Rüyadaki gibi. Nitekim dinî ve mistik bilgilerin çoğu, bu boyut üzere insanlığa gelir. Dolayısıyla dinler, kanunlar, prensipler ve diğer manalar gibi soyut olan her şeyi somut olarak anlatırlar. Ve soyut teorilerden daha çok somut uygulamaları yönüne bakarlar. Evet, akıl (üst korteks) yerine daha çok kalp (bilinçaltı) çalışır; dinlerde ve mitolojik dönemlerde.

Burada özetle anlattığımız bu beş kollu Sümer ve Akad Medeniyetinin insanlığa bıraktığı binlerce bilgidir beş önemli bilgi örneği:

1- Ölümsüz Soyut Varlıkların Tespiti: Sümer ve Akad, Allah’a, ruhani ve meleklerle soyut birer yazılımın ifadesi olarak ölümsüzler dediler. Onların dilinde Tanrı, ölümsüz kelimesi ile ifade edilirdi. Melekler ve ruhlar de ölümsüz olduğu için onlara da Tanrılar dediler. O zaman Fizik ve Ontoloji bilimleri olmadığı halde onlar bilinçdışı duyularıyla bu kanaati ve bu manevi soyutlama yeteneğini elde etmişti. Arkeologlar bunu bilmediği için, melek manasında olan kelimeleri de Tanrı diye çeviriyor. O bilge ve birçok peygambere sahip iki medeniyeti putperest biliyor. Antropolojide asıl olan din değil de putperestliktir diyorlar.

2- Âdem ve Gılgamış Arketipi:

Buzul çağından sonra insanlar, erken ısınan bölgelerde bulunan Fırat, Dicle ve Nil gibi nehirlerin etrafında toplanmış, kalabalıktan ihtiyaçlar artmış. Ondan, düşünce, diller ve yazılar başta olmak üzere medeniyet ve o bilimler ortaya çıkmıştır. İnanmayacaksınız ama günümüz insanının dahi kavramakta zorlandığı bütün insani davranış ve değerleri ve bilimsel gelişmeleri Sümer ve Akad medeniyeti bu iki kavram ve arketip üzerinden insanlığa sunabilmiştir. Bununla beraber insanlar daha sonra sembolik dili kaybedince, bilim ve diller birer nimet iken hurafe zehrine dönüşmüştür. Bu zehri ilk yiyen ve ilk yutan millet de Yahudi milleti olmuştur. Adem’i, Nuh’u, İbrahim’i ve Musa’yı kendi öz ataları bilince iki bin beş yüz senedir, diğer insanlara üstünlük taşıyorlar.

Bu yanlış, insanlığın 12 bin yıllık tarihinde beş önemli yanılgıdan ilk büyük yanılgıdır.

Evet ne Antropoloji ne Paleontoloji ne Arkeoloji ne Din ve ne de Tarih İlk İnsan ilk Peygamber, çocukları enest yaşayan bir şahsın varlığını bize bildirmiyor. Evrim ve Biyoloji bilimleri ise, bu ihtimali tamamen ortadan kaldırıyor.

2. Yanılgı, Yunan sofistliğidir. (Sofestailiğidir.). Onlar, varlıkta ve hayatta hakikat yoktur, varsa da bizim bilme şansımız, yoktur dediler. Ve bugün de diyorlar.

3. Yanılgı, Avrupa'nın Kitab-ı Mukaddes'i tarih sanıp, onu tarihte görmeyince hurafedir diye çöpe atmasıdır. Dolayısıyla bütün manevi ve soyut değerlerin de çöpe gitmiş olmasıdır. İnsanlığın suyu çekilmiş balıklara dönmesidir.

4. Yanılgı, insanlığın yani Âdem'in en büyük mucizesi olan fen ve sosyal bilimlerin, Aydınlanma döneminde materyalize olmasıdır. Doğal diyalektik yapının hakiki manada yok olmasıdır.

5. Yanılgı, özellikle çağımızda insanların somutu, çokluğu ve niceliği; mana, sanat, keyfiyet ve kalite yerine yutmasıdır.

Halbuki Âdem, tarihi bir şahıs değildir. Kadın-erkek, çocuk-yaşlı elli milyar kültürlü insanın (Homo Sapiensin) genel adıdır. Toprak elementlerinden yaratılıyor. Çocukluk döneminde cennet hayatını yaşıyor. Sonra cinsellik hayat ağacından yiyince o cennetten kovuluyor. İşte Âdem bu demek iken, tarihi, somut bir şahıs olarak anlatılır, çünkü insanlık yasası ve halleri mitolojik dillerde ve dinlerde öyle somutlaşıyor ve öyle görünüyor. Evet, peygamberler insanlığı öyle görüyorlar. Ama bu görüntüler birer yasadırlar, diye de uyarıyorlar. Demek insanlık, onun ilk dersi olan Âdemiyeti yanlış anlamış; demek sınıfı tekrar okuması lazımdır.

Hülasa: Âdem bütün insanlığın adı/cins/ismi olmakla beraber genellikle insanlığın ilk medeni dönemlerinin ifadesi olarak kullanılır. Gılgamış ise, her yönüyle bütün insanlığın ifadesidir. Maalesef genellikle insanlar onu da hiç anlamı olmayan mitolojik bir malzeme sanıyor. Bazıları ise, o sosyolojik muazzam destanı tarih sanıyor.

3- Nuh ve Tufan Arketipi:

Buzul çağının sonucu çokça oluşan fırtınaların ve büyük sellerin, insanlık bilinçaltında tufan gibi bir arketipi bırakmış olma ihtimaliyle beraber, Tevrat'ta anlatıldığı gibi, bütün dünyayı ve bütün karaları istila eden fiziki bir tufanın varlığı bilimsel değildir. Böyle bir tufanı Tarih diye kabul etmek de büyük bilimsel bir yanlış olur.

Öyle ise gerek Sümer ve Akad destanı olarak ve gerek Tevrat'ın mucizevi metni olarak Tufanın Manası şudur: Nuh, ilk dönem vahiy alan bütün peygamberlerin ifadesidir. Her üç metinde de bu Nuh 950 (19*50) sene yaşamıştır. Bilindiği gibi dinler insanlıkta ahlakı ve yasal yaşamayı düzenleme görevi ile sorumludurlar. Fakat bazen ahlaksızlık ve yolsuzluk, tufan gibi her yeri ve her kurumu kaplıyor. Tek çare kalıyor gemi (insan) yapmak. Onu bütün diyalektik çiftler ile doldurup/yetiştirip insanlık neslini ve medeniyeti yok olmaktan kurtarmak. Sümer ve Akadların bu evrensel ve çok detaylı yasayı 5000 ve 4000 sene önce böyle birkaç cümlede anlatmaları başlı başına insanlığın kültürel birer mucizesidir.

Hülasa: Bu Nuh ve Tufan, birer arketip ve yasa olarak her asırda varlar. Bunun İslam versiyonu

dönemini Kur'an, mucizevi olarak şöyle anlatır:

11/24. Ayet: *“Evet, iki fırkanın misali, kör ve sağır, gören ve işitenin misali gibidir. Bunlar yaşam ve kalite olarak hiç, bir olurlar mı? Artık neden bilip mesaj almıyorsunuz!”*

İşte gerçek varlık ve hayat algısı, tam doğru ve dengeli din algısı, bilgece ve gerçekçi felsefe ve bilim yolu ve bereketli pedagojik yöntem, bu ayette anlatılıyor. Demek Kur'an'ı basit bir kitap olarak görenlerin kulakları çınlasın, diyebiliriz. Şimdi burada Kur'an, 25 ayetle Nuh Kıssasına geçiyor. Burada yorum isteyen dokuz kahraman ve kavram var:

- 1- Nuh'un şahsı
- 2- Onun kavminin ileri gelenleri
- 3- Etrafında olan fakirler
- 4- Gemi kavramı
- 5- Gemiye yüklenen diyalektik çiftler
- 6- Tufanda boğulan Nuh'un Oğlu
- 7- Dağ ve dalgalar
- 8- Bizzat Tufanın mahiyeti ve kendisi
- 9- Nuh'un gemiden selam ile inmesi

Demek bu dokuz kahramanı ve kavramı önceden yorumlayıp bilmemiz gerekiyor ki; Kıssanın ne demek istediğini ve Hz. Muhammed'le beraber, kıssanın İslam'la ve İslam'ın mukadderatı ile olan ilişkisini bilelim.

1- Nuh kavramı olarak, ilk peygamber ve ilk semavi din sahibi demektir. Kendi dönemi çok ilkindir. Henüz sınıf farkı yeni yeni ortaya çıkıyor. Yani ticaret ve alışveriş, para ile değil de mal takası şeklindedir. Burada kıssadan hisse Nuh, Hz. Muhammed'dir. Hz. Muhammed, Mekke'ye ve müşrik ilkel Araplara gelen ilk peygamberdir.

Bu şahıs ve onun bu suredeki tafsilatlı kıssası asla tarih değildir. Çünkü bir insan, 950 sene yaşayamaz. (29/14) Ve tahtadan olan bir gemi, beş milyon canlıyı istiap edemez. Ve anlatıldığı gibi dünyadaki su miktarı, karadaki her şeyi ve her canlıyı boğacak kadar çok değildir. Ayrıca bu surede belirtildiği gibi, Nuh ve gemidekilerden ayrı milletler ve ümmetler var olmuştur. Demek bu kıssa %100 İslam mukadderatını anlatıyor. Özellikle Asr-ı Saadette Mekke'de olan biten işleri bildiriyor.

2- Kıssada anlatıldığı üzere Nuh'un bütün kavmi sorumlu değiller. Sadece ileri gelen büyükleri sorumludurlar. Zaten Mekke'de sadece bu ileri gelenler İslam'a ve Kur'an'a karşı çıkıyordu.

3- Mekkelilerin yani Nuh kavminin basit zihinli gördüğü fakir (ama gerçekte dahi ve zengin) kişiler, Sahabelerdir. Müşrik ileri gelenleri, bunları kendilerine engel görüyordu. Onlarla aynı seviyede olmak istemiyordu. Yoksa bir ara sosyal statü için, inanmak ister gibi oldular.

4- Bu kıssada, gemi yapmak, insan yetiştirmek demektir. Yoksa Tarihte ne tahta var ne de tufan. Evet, El-Fülk (Gemi) kelimesi de 161 eder. İnsan kelimesi de 161 eder. Evet, Muhammed'in yetiştirdiği Sahabeler, tam birer kurtarıcı idi. Hâlbuki başta Mekkeliler onları hafife alıyordu. Muhammed'in onlarla ilgilenmesiyle alay ediyordu. (11/38)

5- Evet, bu Sahabeler, medeni dünyayı yönetecek kadar büyük dâhiler oldular. Çünkü her birisi bir gemi gibi olan o Sahabelerin kalbine, bilincine ve beynine diyalektik canlı çift kavramları yerleştirmiş, çatıştırmış, denge ve hakkaniyette ürün aldırılmıştı.

6- Gemiye binmeyen Nuh'un (İslam'ın) oğlu ise, burada, tek taraflı giden ve sadece maddi değerleri gören bilimler demektir. Nitekim 20. Asrın başında büyük bir alim, İslam dini babadır, bilimler onun oğludur. Baba-Oğul çatışmamalı, diyerek yetmiş sene boyunca din-bilim barışına çalışmıştır.

7- Bu kıssada geçen dağ, ya devlet demektir. Veya Allah demektir. Dalgalar da "Her birisi bir bilim dalı olan, O'nun isimleri" demektir. Demek geminin sosyal hayat denizinde yürümesi de limana çekilmesi de Allah'ın ismiyledir, ifadesi bu bilimselliğe bakıyor.

8- Tufan, zıtların birbiriyle çatışıp dengelenip sonsuz güzelliğe doğru evrimleşmesi değil de her iki zıddın el ele verip bir işi boğması demektir. Evet, varlık, hayatın özellikle sosyal hayatın başarısı Muhammedî çizgide akmasıdır; bütün zıtların sırat- müstakimde dengelenmesidir ve bu dengeyle çok güzel, harika mucizevi meyveler vermesidir. Fakat bazen toplumlar diyalektik yapılarını kaybederler. Tamamen zalim ve dengesiz olurlar. Bunun üzerine yıkıcı bir tufan, başlarına gelir, onları boğar.

9- Bu diyalektik canlı zıtların birbiriyle tam dansı ve ilmi dengesi ve güzel meyveler vermesi hakikatinin İslam'daki ismi, Selamdır. Selam ve İslam kelimeleri, sözlük ve kavram olarak bütün zıtların barışı, dengelenmesi ve netice vermesi demektir. İşte gerçek ilim, gerçek hayat, gerçek bereket buradadır.

"Etraftan denildi: 'Ey Nuh, beraberindekilerle beraber, bizden (sonsuzdan) bir denge ve selam ile ve bereketlerle gemiden in. Senin bu yetiştirmen dışında kalan diğer milletleri biz, bir miktar yaşatacağız. Fakat dengesiz yani zalimce gittikleri için sonuçta çok acı bir azap onlara dokunacaktır.'" (11/48)

Evet ne Antropoloji ne Paleontoloji ne Arkeoloji ne Din ve ne de Tarih, 950 sene yaşayan bir Peygamber şahsın varlığını bize bildirmiyor. Tam aksine Evrim gerçeği yanında Biyoloji ve Tarih bilimleri, bu ihtimali tamamen ortadan kaldırıyor.

4- İbrahim Arketipi:

İbrahim, Akad'ca bir kelimedir. Nuh ile ifade edilen basit dindar dönemin arkasında geliyor. (Saffat Suresi) O da asla Tarih değildir. İnsanlık tarihinde uzunca egemen olan bir dönem demek olan bir süreçtir. Demek İbrahim, bütün uç zıtları Tevhid potasında barıştırıp yaz ve kış bahar yapan, her türlü korku ve zulmü ve dengesizliği dışlayan bütün peygamberlerin kollektif adıdır. Hz. Muhammed de bunların sonuncusudur. Haliyle mevcut tarihin ve bütün insanlığın yüzde doksanı bu kutsal omurgadan geldikleri için, İbrahim, şefkatli baba ve herkesin babası manasında kullanılan bir kollektif isim olmuştur. Yahudilerin ve Arapların bu kutsal manayı, tarihi bir şahıs sanıp kendi genetik öz ataları bilmeleri, önemli bir yanılgıdır. Aşırı Aristokrasiye ve zulme yol açmıştır.

Hemen hatırlatalım ki tevhit omurgasından gelen ve dengeli-yasal bir hayat yaşayan bütün insanlar Aristokratır. Artık ekstra bir Aristokratlık bugün için bir mana ifade etmiyor. O Orta Çağda kaldı.

5- Musa Arketipi:

Âdem, Nuh ve İbrahim bireysel tarihi şahsiyetler olmadığı gibi Musa da tarihi bir şahsiyet değildir. Hukuk, şeriat ve ticaretin sağlıklı yürüdüğü dönemlerin arketipidir. Bazılarının sandığı gibi Musa Kıpti’ce bir kelime değildir, İbranice bir kelimedir. Temiz bir şekilde akan hayat nehri demektir. Yani yürümek demek olan meşiy kelimesinin Arapça halidir. Çünkü Yahudiler, bu arketipin içlerinde olduğu Akadları oluşturan beş milletten sadece biridir. Bunlar Araplar, İbraniler, Süryaniler, Aramiler ve Fenikeliler. Yahudilerin Mısır’a geçtiği ve Musa’nın Mısır dilinde bir kelime olması çok şüpheli bir durumdur. Çünkü bu Musa kıssasının arketip olduğu ve Akadlar döneminde var olduğu ihtimali çok daha kuvvetlidir.

Akadları oluşturan bu beş millet yakın akrabadırlar. Genel olarak Sami ismini alırlar. Bunların dilleri ve alfabeleri onların akraba olduğunu belgeliyor. Evet, bu yakın beş dil ve alfabe bugün dahi yüzde altmış birbirine benziyor. Ayrıca Musa’nın tarihi şahsiyet olmadığına şu beş delil var diyebiliriz:

a- Tevrat baştan sona Musa arketipini anlatır. Yani Musa Tevrat’ta Yahudilerin iddia ettiği gibi, kendisine Tevrat’ın ilk beş kitabının vahiy edildiği bir peygamber olarak gözükmüyor. Haliyle hukuk ve kutsal şeraiti getiren Yahudilerin peygamberleri de dahil bütün insanlık peygamberleri Musa ismini alır.

b- Kur’an hiçbir yerde Musa’ya Tevrat’ı verdik demiyor. Daima ona kitabı (yasa ve şeriatı) verdik diyor.

c- Arkeoloji, Genetik ve Tarih bilimleri, varlığı var sanılan M.Ö. 1200-1400’lerde ne Mısır’da ne de Filistin’de Musa isminde bir lider ve peygamber şahıs ile karşılaşmış değildir.

d- Yahudilerin Akadlar döneminde ırk olarak varlıkları varsa da milliyet, ekonomi ve din olarak tam manasıyla, Tevrat’ı Akadların arşivlerinden dini bir kitap olarak derleyen Ezra (Üzeyir) Peygamber ile başlıyor. Kur’an, yüz yıllık ölümden sonra onunla dirildiklerine işaret ediyor.

e- 39 bölümü ile bütün Tevrat ve Kur’an’ın Yahudilerle ilgili pasajları tam incelenirse, bu dört manayı kesin bir şekilde destekledikleri anlaşılacaktır.

Bir Ara İzah:

Buzul çağından sonra Fırat ve Dicle etrafında kümelenen ve Sümer Site Devletlerini oluşturan insanlar nerelerden oralara geldiler ve Akad İmparatorluğu tarafından yenilgiye uğradıktan sonra o insanlara ne olduğunu tarihen bilmiyoruz. Fakat Akadların Güneyden geldiklerini ve iki bin sene sonra nerelere dağıldıklarını biliyoruz. Bununla beraber şu bir gerçek olarak var ki, Sümerlerde ve Akadlarda oluşan ve yukarıda anlatılan soyut kavramlar ve kutsal bilgiler, Akad sonrası kayboldu. İnsanlık, koyu bir putperestliğe girdi. Bunun dışında kalan Yahudi Milleti tam putperest olmadı; dolayısıyla İsrail Oğulları ismini aldılar. İsrail, Yakub ismidir. İsrail/Yakub, beyaz insan manasında olup Allah’ın doğal yasa olarak koyduğu fakirliği, hastalığı, açlığı ve yıkımı yenen Peygamber demektir. Onun kardeşi Esav zenci ve tüylüdür yani vahşidir. (Tevrat, Tekvin)

İşte bu manada ve insanlığın o kültürel ve dini kutsal mirasını Ezra eliyle Tevrat olarak bugüne getirdikleri yönüyle insanlık, Yahudi Milletine sonsuz derecede borçludur.

Fakat onlar bunu yanlış anlayıp gururlanmasınlar. Çünkü Tevrat'ın anlattığı üzere bu İsrail Oğulları vasfı, daha sonra Abbasilere geçmiş. Daha Sonra Osmanlılara, şimdi de Avrupa'ya geçmiştir. Evet, bugün Avrupa İsrail Oğullarıdır. Çünkü tam manasıyla hukuku ve insanlığı koruyan ve doğal afetlere tam karşılık veren sadece onlar var.

Gerçekten Tevrat büyük bir hazinedir. Eğer Tarihi malzeme olarak değil de sosyolojik ve ontolojik yasalar ve arketipler olarak bilince ve doğru uygulansa.

C- Antik Yunan Dönemi

Şimdi 3. Kesitimiz olan Antik Yunana geçiyoruz: İnsanlık bilim tarihinin en önemli bir kesiti olan bu Antik Yunan Dönemi beş temel özelliğe sahiptir:

1- Sekiz bin sene süren Mitolojik algı ve edebiyattan ilk kurtulan bunlardır.

2- Mitoloji ve felsefe ile karışık dahi olsa bir dereceye kadar nedenselliği ve bilimsel düşüncüyü becerenler bunlardır.

3- Ancak çağımızda mahiyeti tam bilinen Yazılım gerçeğini form ve suret ismi altında bilen bu Yunandır. Bunlar bu form ve sureti gerçek varlık ve ana neden olarak gördüler.

4- Yunanın bu düşünce patlaması sonucu binler felsefe ve düşünce ekolü ortaya çıkınca, önemli bir akım olarak Sofistlik başladı. Varlıkta ve hayatta hakikat yoktur, varsa da bizim bunu bilme şansımız yok, dediler. Safsata kelimesi bu sofist kelimesinden türemedir.

5- Bu dört nedenin sonucu olarak Ontoloji (varlıkbilim) ve Epistemoloji (kesin bilgi edinme) çok gelişti. Bu iki temel bilimsel disiplinin İslam'daki isimleri, irfan ve tahkik kavramlarıdır.

İki sene önce bu Antik Yunan dönemini farklı bir üslupla şöyle özetlemiştim:

“Onto kelimesi, Yunancada varlık manasına gelir. Ontoloji, varlıkbilim demek oluyor. Kelimenin asıl kökü olan On, yapı ve kişilik demektir. Kanser manasına gelen onkoloji, yapı bozukluğu bilimi demek oluyor. Bu kelime Hicri 2. Asırda Arapçaya çevrilince, mütercimler Arapçada karşılığını bulmakta zorlandılar. Bulunan manasında vücut kelimesini uydurdular. Uydurdular diyorum, çünkü Arapçada sadece vecede-yecidu fiili vardı, isim-mastar yoktu. Halbuki vücut kelimesinden daha uygun, şey' ve kevn kelimeleri vardı. Şey, İlahi irade (meşiet) ile şekil alan nesne demektir. Kevn de oluş demektir. Ayrıca vücut kelimesinin asıl manası, sıradan bulunan nesne değil de kaybolup da daha sonra bulunan demek idi. Evet, bu vücut kelimesi Arapçaya girince ondan icad ve mevcudat da türetildi. İcad yoktan var etme, demek idi. Mevcudat da yoktan var olan varlıklar manasında kullanıldı. Halbuki Kur'an'da yoktan var etme manasında bir kelime yoktur. Kur'an'da yanlışlıkla yoktan var etmek diye çevrilen halk, şekil vermek demektir. İbda da güzelce var etme demektir.

Her ne ise sadede dönelim. İnsanlık 40-50 bin senedir, nedenselliği ve etrafımızı kuşatan varlığı merak ediyor. Gücü nispetinde ona isimler de takıyor. Son 12 bin yıldır, ona kutsallık ve başka manalar da kattı. Çünkü varlığı tanımak, yanlış bir şekilde de olsa insana huzur verir. O tanımakla insandaki yabanilik ve vahşet diner. Bu tanıma işlemi Tasavvuf dilinde irfan diye isimlendirilmiştir. İnsanoğlunun olmazsa olmazıdır.

Bu son 12 bin yıllık geçmişte özellikle Sümer, Akad, Mısır ve Yunanda, Mitolojik ifadelerle varlık tanınmış ve dillendirilmiştir. Yani onlarda üst korteks ve akıl fazla çalışmadığı için derin bilinçdışları varlığı, ondaki saklı olan yazılım sonucu oluşan arketip veya melek ve ruh (ne dersiniz) olarak görüyordu, her şey onlarda canlı idi. Gerçi ilkel yapılarından dolayı maddi nedensellikleri bazen absürtçe ifade etmişlerse de onlarda farklı bir varlık algısı ile hayat ve ölüm algısı vardı. Mesela onlarda kişisel ömür yoktu, devlet veya millet ömrü vardı, bin ve 950 senelik gibi ömürleri o dönemde görüyoruz.

Sonra M.Ö. 7. yüzyılda refah ve özgürlükten dolayı Yunan site devletlerinde fikir, üst korteks ve akıl kendini o eski Mitolojik algıdan ve o literatürden kopardı. Düşünce ve Felsefe başladı, Thales, (D. M.Ö. 623) ilk bilimsel keşifleri yaptı; Güneş Tutulmasını bildi. M.Ö. 5. yüzyılda gelen Parmenides geniş bir yelpazede varlığı düşündü, Ona göre varlık bir tane idi, ezeli ve ebedi idi. Bu görünen eşkal ve görüntüler geçici idi. Bazı araştırmacılar Parmenides madde ezelidir, diyor, söylemişse de o bunu kastetmiyor. Maddeyi geçici kabul ediyor. Onun dediği şey engin ve sonsuz bir kudrettir. Parmenides'e göre bir ve şekilsiz olan o asıl varlık aynı zamanda hareketsizdir de. Herkes Epistemoloji ve Doksa kavramlarının mucidi Platon'u biliyorsa da ondan önce Parmenides dile getirmiştir bu iki kavramı. Epistemoloji kesin ve tam kuşatılmış bilgi bilimi demektir. Doksa da zan ve kanaat yani dış görünüşe göre elde edilen bilgi demektir.

Parmenides kesin bilgi elde ettiğini, Allah ile buluştuğunu ve bu ruhani temasını şiir ile ifade ettiğini söylüyor. (Bu son konular için Derya Önder, Dergi Park'a bakabilirsiniz.)

Parmenides'in yaşattı olan Herakleitos (535-475) da geniş bir yelpazede varlığı incelemiş, ama Parmenides'in aksine o varlığı sabit değil de sürekli akan bir nehir olarak görmüştür. Onun için bir insan aynı hayatı bir daha yaşamaz, insan bir nehirde iki sefer yıkanmaz, demiştir.

Yunanda Parmenides, Herakleitos gibi ciddi dindar feylesoflara rağmen, onlardaki yaygın felsefi akımlar Sofistliği doğurmuştu. Sofist, felsefeci ama varlıkta ve hayatta hiçbir gerçeklik yoktur diyen bir akım. Teftazani bunları üçe ayırır. Laedrilere: Gerçeklik varsa da ben bilemem, diyenler. İndiler: Gerçeklik varsa da bana göre yoktur, diyenler. Ve inadılar: Asla hiçbir gerçeklik yoktur, diyenler. Bu akım bir ara Yunanı kuşatmış iken Sokrat, Platon ve Aristo bunların kökünü kazıdılar. Sokrat iman ve ahlakla gerçekliğin varlığını ispat etti, Platon Ruhaniyat ile Aristo da başta surî (formel) mantık olmak üzere, keşfettiği bilimlerle gerçekliği ispat ettiler. Dünya 2500 yıldır, bu mirası yiyor. Şimdi bu kavramlardan buraya Logosu, meşhur bir ansiklopediden alıyoruz:

“Logos, Yunancada dış duyguların kavraması anlamına gelen pathos sözcüğünün karşıt anlamı olan us (iç duygu) ile kavrama anlamındadır.

Herakleitos'un varlık anlayışının temelinde yer alan ve başka bir dile çevrelemeyen logos sözcüğü; söz, düşünme, akıl, oran, ölçü gibi çok anlamlı bir sözcüktür.

M.Ö. 5. yüzyılda Herakleitos, logosu evreni düzenli bir bütün olarak kuran ve hareket ettiren ussal ilke biçiminde tanımlamıştır. Buna göre logos, hem oluşumların altında yatan ve onları biçimlendiren düzen ilkesi hem de evrenin böyle bir düzen olarak kavranmasında belirleyici olan bilgi ilkesiydi; evrenin kavranması belirli orantılara yani karşılıklı ilişki içindeki yasa niteliğinde bağlantılara göre gerçekleşiyordu. Bu anlamıyla logos özellikle rastlantı ve gelişigüzeliliğin karşıtıdır.

Herakleitos'un verdiği anlam Anaksagoras'ın baş kavramı olan “nous”dan farklıdır. Nous bir düzenleyici olarak evrenden önce de vardır ve evrene dışarıdan gelir, logos ise evrenle birliktedir ve evrensel oluşun içindedir.

Herakleitos her şey çıkar geçer der; evrende kalıcı olan hiçbir şey yoktur. Bu sürekli evrensel değişiklik, logos için düzenlenmiştir. Logos yasasına göre olup bitmektedir.

Platon'a göre bilgi, logosta temelleri olan idealar hem düşünceler hem de bu düşüncelerin ilkesiz sonsuz nesneleridir. Düşünce ile nesne arasındaki özdeşlik bu yüzdendir, yani düşünce nesnesinde her ikisi de idealarda temellendiği için uygundur.

Aristo'ya göre logos, akıl, iletişim ve eylemin toplamıdır. Aklın açığa çıkarılması bu üçü sayesinde olur. Bunlar bir insanda yoksa onda akıl da yoktur. Şeylerin nasıl ve neden oldukları gibi oluştuğunu, şeylerin nasıl ve neden oldukları gibi kalmadıkları soruları Aristo için önemlidir ve bu soruların cevapları aklımızda vardır. Aklımızın olmasını da Logos sağlar. Akıl, logos yardımıyla açığa çıkarırız.

Logos, eski Yunancadaki legein sözcüğünden türetilmiştir. Sözcüğü Grekçede felsefi bir kavramı belirtmek üzere ilk kez kullanan Efesli filozof Herakleitos, terimi, her şeyi yöneten değişmez yasa (Logos: bugünkü tabirle Yazılım) ya da yasalar (logoi), evreni düzenli bir bütün olarak kuran ve hareket ettiren, evrenin düzenini sağlayan evrensel yasalar, evrenin temeli olan evrensel zorunluluk olarak ifade eder.” (Vikipedi)

Bu alıntı parçasını daha etraflıca anlamak için şu yedi notu iyi okumak lazım.

1) Pathos eşyanın zahiri ve dışı demektir. Patoloji kelimesi buradan gelir. Çünkü Yunanlılara göre asıl mükemmellik logos ve iç duygudur. Yani onlara göre dış ve dış duygu hastalıklıdır. Nitekim Bediüzzaman da Mesnevide eşyanın batını zahirinden çok daha mükemmeldir, diyor.

2) Logos kavramını ilk olarak Herakleitos düşünmüşse de asıl onu sistemleştiren ve eşyanın ruhu manasında kullanan, nesneler arası logosun alanını genişleten Aristo'dur. İnsanlık 2300 senedir onu geçemedi.

3) Nous, varlığı kendinden olan soyut, zorunlu ruh ve akıl demektir. Bildiğim kadarı ile bu kelimenin etimolojisi, çekirdek demektir. Evet, asıl varlık soyuttur, bu soyut boyut, diğerk somut varlık çeşitlerini döllemiş oluyor.

4) Logosu çağımız ayarında ve genişliğinde anlamak istiyorsanız, Yazılım ile alakalı noktaları özellikle sonsuz bilgi-işlem hacmi içeren DNA ve insan beynini inceleyin. İnsanlık gerçekten bu şeref bayrağını Aristo'dan devralmıştır diyeceksinizdir.

5) Heidegger diyor ki, bazılarının sandığı gibi logos akıl ve üst korteksten ibaret değildir, Asıl logos ve akıl insanın bilinçdışındadır. Ve insanın bu bilinçdışıyla oluşturduğu kanaat (Doksa) her zaman zannî bilgi ifade etmez. Bazen o da kesin bilgi olur. Evet, maalesef bazıları paradoksu doksa ile karıştırıyor. Paradoks kanaat halindeki bilginin ötesi yani çelişki demektir. (Derya Önder)

6) Eski Yunan kitapları mütercimleri, bu logos kavramını akıl diye çevirmişlerdir. Fakat bu da varlık kavramı için seçtikleri vücut kelimesi gibi yanlış olmuştur. Çünkü doğrusu, logosun karşılığı mantık ve mantalitedir. Evet, dinin vahiy dediği; kâinatın bir mantığı var. Allah sistemi tetiklemekle o mantığı Peygamberlerin kalbine (bilinçdışına) aktarıyor. O vahiylerle birey, aile ve toplum canlı ve mantıklı oluyor. Allah bazen de o logos ve mantığı canlı bir insan olarak da indiriyor. İsa'da olduğu gibi. (Bakınız, Kur'an, 4/171)”

D- İslam'ın Altın Çağı (Özet Olarak)

İslâm'ın Altın Çağı veya İslam Rönesansı, 8. yüzyıldan 14. yüzyıla kadar İslam dünyasının çoğunun bilimsel, ekonomik ve kültürel yönden zirvede olduğu dönemi ifade eder.

Cizreli mühendis Cezeri'nin yapmış olduğu meşhur filli su saati, dönemin en gelişmiş teknolojik araçlarından biriydi. İbn-i Sina'nın yazmış olduğu *El Kanun-i fit-Tıb* adlı eserinde bulunan ve insanın sindirim sistemini gösteren bir çizim de önemli bir örnektir.

Abbâsîler devrinde, Hârûnürreşîd tarafından Bağdat'ta Beytül-hikme (Bilgelik Evi) adında bir bilim merkezinin kurulması ile başlayan bu dönemin, Moğolların 1258'de Bağdat'ı kuşatıp yağmalaması ve Abbasi Halifeliği'nin yıkılması ile son bulduğu şeklinde genel bir kabul vardır.

Ancak bazı kaynaklarda bu dönemin 14. yüzyıla kadar, bazı kaynaklarda da 15. yüzyıla, hatta 16. yüzyıla kadar sürdüğü ifade edilir. Ya'kûb b. İshak Kindi, Fârâbî, Muhammed b. Mûsâ Hârizmî, İbn Sînâ, İbnü'l-Heysem, Bîrûnî, İbn Rüşd, İsmâil b. Rezzâz Cezerî, Gazzâlî, İbn Battûta, İbn Haldûn, Uluğ Bey ve daha birçok ünlü İslam bilgini bu dönemde çalışmalar yaptı.

İşin doğrusu, 10. asırdan sonra bilimsel gelişmenin olmadığı sadece eski mirası yemekle yetindikleri gerçeğidir. Evet, gerek Kur'an'ın diyalektiğe, akla, ilme ve tefekküre binden fazla teşvikleri ve gerek bu tercüme Yunan mirası sayesinde İslam Alemi başta Bağdat, Endülüs, Semerkant olmak üzere 5-10 yerde Rönesansı yaşıdıysa da bir türlü aydınlanamadı. Bugün dahi aydın değildir. Gerçek manada bilimler yoktur. Sadece ezber ve taklit vardır. Ortaya çıkan birkaç bilim adamının fikirleri dahi tam bilinmiyor. Ezber ve taklit olarak ele alınıyor. Nur Cemaati ve Cemaat-ı İslami bunun tipik bir örneğidirler. (Muhakemat, 8. Mukaddime)

Bu çağda, Hindistan'dan Endülüs'e kadar geniş coğrafyada bilimsel çalışmalar yapılmakla birlikte tıp, felsefe, teoloji, matematik, astronomi, İslâm hukuku gibi geniş yelpazede çalışmalar da yapılyordu. Bu dönemde, başta Antik Yunan olmak üzere geçmiş uygarlıkların ürettiği bilgi ve düşünceler, tercümelerle İslam dünyasına ve Endülüs kanalıyla Avrupa'ya aktarıldı. Çinlilerle yaptığı savaşlar ve diğer ilişkiler sırasında Araplar, kâğıt üretim tekniklerini öğrendiler ve parşömen yerine kâğıt kullanımı sayesinde yazılı eserler de daha kolay yayıldı. Matematik alanında ise Hintlerden alınan sıfır ve onlu sayı sisteminin keşfi sayesinde matematiğe olan ilgi ve rağbet arttı ve aritmetik, sıradan insanların dahi anlayabileceği ve günlük yaşamda kullanabileceği bir duruma geldi. Matematik ve aritmetiğin yanı sıra trigonometri de gelişti. Gözlemevleri inşa edildi; optik bilimi ve kimya gelişti.

İslam'ın bu altın çağına rağmen bir türlü aydınlanamaması şu beş sebepten dolayı idi:

a- Kilisenin Kitab-ı Mukaddes'i tarih sanmakla ve Antik Yunan birikimini Hz. İsa'ya ve İncillere rağmen yasak etmekle başlayan Orta Çağ, aydınlanmaya uygun bir zemin oluşturmuyordu.

b- İslam Alemi, o Yunan birikimini bilimler ve felsefe olarak değil de dini bir birikim olarak ele aldılar. Nitekim başta Kelam ve Kozmogoni olmak üzere o Yunan birikiminin izlerini İslam bilimlerinde ve mezheplerinde çok net olarak görüyoruz.

c- Moğol istilasası her şeyi sıfıra indirdi. Değil bilim ve din, İslam dünyasında hayat imkânı bile kalmadı. Allah'tan Mevlâna gibi bazı Tasavvuf liderleri bu makus talihi tersine çevirdiler.

d- Başta İbn Sina ve Farabi olmak üzere İslam bilim adamları, İslam'ın dini metinlerini o Yunan felsefesine uydurdular.

e- Haliyle, Avrupa Aydınlanması sonrası gelişen müsbet fen ilimleri son iki yüz yılda İslam'ın zıddı ve düşmanı olarak algılandı. Bugün hala dindarların yüzde yetmişi bu algıyı benimsiyor. Din ve bilim barışını sağlayamıyor. Dolayısıyla insanlık dehşetli bir şizofreni yaşıyor.

E- Aydınlanma Dönemi: (Kökenleriyle, Mevcut Durumuyla ve Geleceği ile)

Gerek evren gerek biyosfer denilen canlı alem ve gerek soyut kavramları öğrenebilen insanlık dünyasının, Hegel'in (1770-1831) aşkın diyalektik dediği ikili bir temeli vardır. Artı-eksi, sıcak-soğuk, soyut-somut, iyi-kötü, dişil-eril, fakir-zengin, güzel-çirkin, akıl-kalp, inanç-bilim gibi malzemeler bu ikili temeli dolduruyor. Bu ikili yapı, bizzat dinlerin yapısının da vazgeçilmez bir gerçeğidir. Şöyle ki:

Kur'an, İslam dininin 4000-4500 yıl öncesine dayanan İbrahimi geleneğin aynısı olduğunu söylüyor. (22/78) Bu dinin ismi, İslam'dır. İslam, bütün çelişkili zıtları dengelemekle barıştırıp, yaz ve kışı bahar yapmaktır. Hristiyanlığın ruhaniliği esas alması, Yahudiliğin devlet ve şeriatı esas alması, tarihî mecburiyetten kaynaklanmış bir sapmadır. Yoksa onlar da aslında İslam idiler. (3/84) Evet, Yahudilik, Musa ile Harun'un (şeriat ile velayetin) birliği idi. Hristiyanlık da Tevrat ile İncil'in (akıl ile kalbin, bilim ile ruhaniliğin) beraberliği idi. (Matta, 5) İsa, İncil'de, Ruh'u'l-Kudüs yanında beraberinizdeki nur (ışık) dediği bilimlerden de söz ediyor. (Yuhanna, 12/36)

Başa dönersek, insanlık sekiz bin sene mitos ile logos dengesini korumuştur. Fakat Milattan önce 700'lü yıllarda, refah ve özgürlükten dolayı logos ve felsefe öne çıktı. Yüzlerce felsefe akımı, mantar gibi türediler. Bu felsefeler o kadar çok ve farklı görüşleri öne sürüyorlardı ki, varlıkta ve hayatta hiçbir hakikat ve anlam yoktur, varsa da biz bilemeyiz diyen sofist akım ortalığı kapladı. Sonra Sokrat ahlak ilkesiyle, Platon ideler ve ruhanilik ilkesiyle, Aristo mantık ve bilimler gücüyle bu Sofist akımı kırdıysa da anlaşılan bu üç kollu akım, Miladi 325'lerde yine güç kazanmış ki devleti eline geçiren Hristiyanlık dini, bütün felsefeleri yasak etti. İş tamamen ezber ve taklide döndü.

Maalesef, insanlık alemindeki kutsal diyalektik bu şekilde kaybolunca Bizans İmparatorluğu, gittikçe zayıfladı. Roma devletinden sonra ortaya çıkan Avrupa devletleri de iyi bir performans gösteremediler. Allahtan Müslümanlar, Yunan'ın Logos ve Mitosa dayanan felsefi ve bilimsel birikimini 9. asırda Arapçaya çevirmişlerdi. Bu birikim, 11. ve 12. asırlarda Endülüs ve Sicilya üzerinden Batıya geçti. Sonra İstanbul'un Fethi ile, ambarda duran Yunan'ın kendi bilimsel klasikleri de Batıya kaçırıldı; Avrupa, 14, 15 ve 16. asırlarda, bilimlerin ışığının doğuşu demek olan Rönesansı yaşadı.

Avrupa, Kopernik (1473-1543) sayesinde 16. yüzyılda, dünya merkezli değil de güneş merkezli bir kozmoloji ile tanıştı. Yani güneş dünyanın etrafında değil de dünya güneşin etrafında dönüyordu. Kopernik bu bilgiyi çok daha önce öğrendiği halde, Kilise korkusundan ancak ölüm döşğinde bunu açıklayabildi. Bu gerçeklik daha sonra Galileo (1564-1642) sayesinde tam netleştirildi.

Bundan sonra 18. yüzyılda Newton'un (1642-1727) fizik bilimindeki olağanüstü keşifleri ve deneyciliği esas alan David Hume'un (1711-1776) şüpheciliği yanında, 1789'da gerçekleşen Fransız Devrimiyle beraber, Immanuel Kant'ın (1724-1804) elli sene süren yoğun ve akıl merkezli bilimsel ve felsefi çalışmaları, Dünyada 18. Asrı Aydınlanma Çağı yaptı.

Onun için, bazı eksikleri olmakla beraber, Kant, bugünün Hür Avrupa'sının babasıdır. Ve felsefi olarak da henüz tam aşılmış değildir.

Osmanlıcada, Aydınlanmaya, Münevverlik denir. Bu da Fizik, Kimya, Biyoloji ve Astronomi olarak varlığı izah edebilmek demek idi. Fakat maalesef bu bilimler, o gün için çok iptidai durumda idiler. Nitekim bugünkü modern manada atom bilinmiyordu. Hücre, detaylı ve tam anlaşılmış değildi. Kimyanın bazı reaksiyonları biliniyorsa da henüz bir bilim dalı olarak kurulmamıştı. Dolayısıyla Kant, Kimya üzerine bir şeyler yazdıysa da Kimyayı bir bilim dalı kabul etmiyordu.

Hülasa, Aydınlanma bir iki asırlık bir süreç değildir, tam yedi yüz yıldır, insanlık bu yolu ara vermeden yürüyor; fakat henüz menzile varabilmiş değildir. Daha bilmesi gereken çok şey var. Nitekim Immanuel Kant da vefatına yakın, 19. asrın başında, biz henüz Aydınlanmanın başındayız, bilmediklerimiz, bildiklerimizden daha çoktur dedi.

Kant'a göre Aydınlanma, insanın aklı ve bilimleri esas alıp olgunlaşarak, ne ana-baba ne din adamları ne başkaları kimsenin ağzının içine bakıp takılmamaktır. Mitlere ve hurafelere değil de bilimsel ve akli verilere dayanmaktır. Evet, Kant'ın aydınlanma tarifi böyle idi. Ama onun ana maksadı, 66 bölümden oluşan Kitab-ı Mukaddes'i ve onun temsilcileri olan Kiliseleri susturmak idi. Nitekim bu susturma eylemi ve devre dışı bırakma işi, çok daha önce başlamıştı; Rönesans döneminin sonlarında yüzde yetmiş başarılmıştı. Özellikle Kopernik tarafından güneş merkezli dünya keşfedildikten sonra. Evet, Kant haksız değildi; çünkü Avrupa'yı karanlığa ve açlığa mahkûm eden Kilise idi. Dolayısıyla aydınlar bu konuda önemli ölçüde haklı idiler.

Avrupa Aydınlanmasının Babası Kant'ın Aydınlık Seviyesi veya Aydınlanmanın Mevcut Durumu:

1- Kant, 18. asrın aydınlanmasını yeterli görmüyordu. O, harika zekâsı ile henüz 23 yaşında iken yazmaya başladı. Fakat bu erken dönem çalışmaları, bilimler özellikle doğa bilimleri üzerine idi. Bunlarla aydınlanmaya bir temel atmaya çalışıyordu. Onun 20-30 kitabı ve denemesi vardır. Sonra olgunluk yaşı olan 57 senesinde Saf Aklın Eleştirisini yazdı. Bununla Alman Rasyonalizmini yani Alman aklını eleştiriyordu. Birkaç sene sonra da Pratik Aklın Eleştirisini yazdı. Onunla da İngiliz empirizminin yetersiz olduğunu dillendiriyordu. Ondan sonra ise, Yargı Gücünün Eleştirisi kitabını yazdı. Onunla da Kilisenin Tanrı, Ruh ve Teleolojik Amaçlar üzerine olan yargılarının tam gerektiği gibi kesin olamayacağını söylüyordu. Demek Kant'ı ve felsefesini temsil eden asıl bu üç temel eleştiri kitaplarıdır. Birincisi ile biz aklımızla ne bilebiliriz, sorusunu cevaplıyor. İkinci kitapla da empirizmin yetersiz olabileceğini yani ne yapabiliriz, neyi pratize edip yapabiliriz sorusunu cevaplıyor. Üçüncü kitabı ile de başta Tanrı, Ruh ve anlam olmak üzere ne umabiliriz sorusunu cevaplıyor.

Kant'ın sisteminin temelinde, deneyimleyebildiğimiz (doğal, gözlemlenebilir dünya) ve deneyimleyemediğimiz (Tanrı ve ruh gibi, duyular üstü nesneler) şeyler arasındaki ayrımı vurgulayan "aşkın idealizm" doktrini vardır. Kant, yalnızca deneyimleyebildiğimiz şeyler hakkında bilgi sahibi olabileceğimizi savundu.

Buna göre, "Ne bilebilirim?" sorusuna yanıt olarak Kant, doğal, gözlemlenebilir dünyayı bilebileceğimizi ancak metafiziğin en derin sorularının çoğuna yanıt veremeyeceğimizi söyler. (Saf Aklın Eleştirisi)

Kant'ın etiği, bir kişinin her zaman başkalarındaki insanlığa saygı duyması ve yalnızca herkes için geçerli olabilecek kurallara uygun şekilde hareket etmesi gerektiğini belirten evrensel bir etik ilke olan "kategorik zorunluluk" kavramı etrafında düzenlenmiştir. Kant, ahlaki yasanın aklın bir gerçeği olduğunu ve dolayısıyla tüm rasyonel yaratıkların aynı ahlaki yasaya bağlı olduğunu savundu. Bu nedenle, "Ne yapmalıyım?" sorusuna yanıt olarak Kant, evrensel bir ahlaki yasaya uygun olarak rasyonel bir şekilde hareket etmemiz gerektiğini söyler. (Pratik Aklın Eleştirisi)

Kant ayrıca etik (ahlak) teorisinin özgür iradeye, Tanrı'ya ve ruhun ölümsüzlüğüne *inanmayı gerektirdiğini ileri sürmüştür. Bu şeyler hakkında bilgi sahibi olamasak da ahlaki yasa üzerine düşünmek onlara haklı bir inanca yol açar ve bu da nazik bir rasyonel inanca denk gelir. Dolayısıyla, "Ne umabilirim?" sorusuna yanıt olarak Kant, ruhlarımızın ölümsüz olmasını ve dünyayı adalet ilkelerine göre tasarlayan bir Tanrı'nın gerçekten var olmasını umabileceğimizi söyler.*" (Yargı Gücünün Eleştirisi)

Aydınlanmanın Varması Gereken Zirve Durum:

1- Kant'ın altmış yıllık fikir ve felsefe hayatında ona göre en önemli buluş şu idi: İnsan, varlıkların ve eşyanın görünebilir yönü olan fenomenleri sadece bilebilir. Numen denilen; onların mahiyetini ve ne olduklarını asla bilemeyeceği iddiası idi. Ona göre bu keşif ve bu ayırım, Kopernik'in güneş merkezli evreni keşfetmesi kadar önemli idi. Buna göre numen olan Tanrı, Ruh ve mahiyetler asla tam ve net olarak bilinemezdi.

Ama ondan yüz yıl sonra fizik özellikle kuantum fiziği, atomun yapısı, hücrenin detayları ve evrende asıl olan dört boyutlu yazılım, onun bu iddiasını çürüttü. Varlıkların fenomen ve numen olarak da bilineceğini gösterdi. Kendisi, bilginin saf soyut varlık olduğunu söylemişti. Fakat bunun altını dolduramamıştı.

Evet, yazılım bilinince, ruh da Tanrı da akıl da çok boyutlu yasaların tamamı da bilinmiş olur. Bu gerçeklik henüz insanlığın epistemoloji repertuarına girmiş değildir. Fakat zamanla integral matematiğin gücüyle girecek; insanlık tam aydınlanmış olacaktır. Evet, David Hume dört boyutlu yazılımı bilmediğinden, ona göre o zaman basitçe bilinen iki boyutlu nedenselliği reddetti, Kant'ı da birçok metafizik algıdan saptırdı. Halbuki integral matematikle bakılsa ve dört boyutlu nedensellikler göz önünde bulundurulsa; nedenlerin, sibernetik ve holografik etkileşimin, varlık ve hayatın vidaları ve çarkları olduğu çok net olarak görülecektir. Bazı Müslümanların bu nihilist ve şüpheli David Hume'a dayanarak nedensellikleri inkâr etmesi ve bunu İslam dinine mal etmesi, tam bir düşünce sefaletidir. Çünkü Allah bütün işlerini, başta ruhani ve doğal melekler ve insanlar olmak üzere alt dosyalar olan sebepler üzerinden yapıyor. Ve insanoğlunun biricik mucizesi olan bilimler, bu nedenselliklerin bilinmesinden ibarettir.

Nitekim Bediüzzaman Said Nursi, insan zihni bireysel olarak sınırlı da olsa, insan türünün duyuları olan fenler doğruyu ve gerçeği gösterir, diyor. Fakat David Hume (1711-1776) ve Immanuel Kant (1724-1804) zamanında bilimler ve fenler daha işin başında idi. Onun için, bilimlerden ziyade kafa yordamı ile sadece felsefe yapabildiler. Evet, iyi bir İngiliz Filozofu olan Francis Bacon (1561-1626) da hiçbir bilimsel mesele ve konuyu üretememiştir, sadece bilim metodolojisini geliştirmiştir.

2- Kant, kendisi insanın en mükemmel varlık olduğunu kabul ettiği halde, yılanın ısı ile, yarasanın ses ile varlıkları algıladığı gibi basit bir duygu olan elektrik akımı ile eşyayı algılıyor, diyor. Bu algıda da insanın aklı ve zihni önünde zaman ve mekân gibi aslında bir gerçeği olmayan gözlükle ve eldivenlerle varlığı algılıyor, diyor.

Fakat zaman gösterdi ki, insanın algısı, özellikle her alanda kurulan fenlerin zirve yapması öyle ilkel değildir, en üst seviyede mükemmele yakındır. Zaman ve mekân gerçekleri de bir ön eldiven ve gözlük değil de maddenin birbirine dönüşen iki temel özelliğidir. Kant'tan yüz sene sonra Einstein, bunu hem fizik olarak hem de astronomik olarak gözlere dahi gösterdi. Ayrıca Kant, aklı, görevi ve buyruğu esas alıp, soyut algıya sahip olmayan avamın dürtülerini, çıkar beklentilerini görmemesi, insan zihninin algıda merkezi bir yer edindiğini bilmesi, varlığın numenlerini tamamen algı ve bilgi dışına itmesi de onu, yarım ve evrensel diyalektiği dışlayan sakat bir algıya götürüyor.

3- Gerek Aristo felsefesinin ve gerek Kilisenin Teistik Tanrı anlayışının sonucu, Tanrı ve evren, ruh ve beden, mahiyet ve hüviyet (Kant'ın deyişiyle numen ve fenomen), birbirinden ayrı sanılıyordu, Alman idealizminde. Fakat Spinoza (1632-1677), bunların bir ve iç içe olduğunu yazmıştı; yüz yıl önce. Ama bu birlik ve iç içe algı, Almanya'da çok büyük suç kabul ediliyordu. Nitekim o günün bilim ve fenleri de yeni yeni geliştikleri için böyle bir algıyı desteklemiyordu. Dolayısıyla bu iddiada olanlar, bilim adamı kabul edilmeyip Üniversitelerden atılıyordu.

Bununla beraber, insanlık Ontolojide mesafe aldıkça, soyut ve somutun birliği anlaşılınca, her yerde ve her alanda yazılımın egemenliği görününce, yapay zekâ evrendeki dört boyutlu yazılımı taklit edince, böyle bir birlik anlayışının daha bilimsel olduğu anlaşılacaktır. Ve asıl aydınlanmanın ancak böyle holistik bir bakışla olabileceği görünüyor. Demek Kant'ta böyle bir birlik görünmediğinden, artık onun felsefesine ve bilim seviyesine aydınlanma diyemiyoruz.

Zaten Kant'tan sonra gelen Hegel'in (1770-1831) çok detaylı ve çok boyutlu ruh üzere olan tezi de tam mahiyetini bilmeden, bu dört boyutlu derin yazılımın ifadesidir. Varlığı, hayatı ve tarihi canlı ve ruhlu görmesidir.

F- Günümüzde Bilim ve Bilim Felsefesi:

Son elli yılda varlığın sonsuz olduğu, yokluğun olmadığı, varlık sistemlerinin özellikle biyolojik sistemlerin yazılımla yönetildiği, asıl varlığın maddenin birimleri olan atomlar değil de; sistemlerin ve organizmaların içinde saklı olan bilgi ve bilinçli bağlantısallıklar olduğunun bilinmesi, umut verici olmakla beraber, fen bilimlerinin hala materyalizm ve tek taraflı merceklerle okunması, günümüzde tam manasıyla bir aydınlanmanın var olmadığını gösteriyor.

Evet, ortalık çok sislidir. Ne Batıda ne Doğuda inananlar, varlık ve hayat anlamlıdır, nimet ve güzeldir diyemiyorlar. Büyük bir anlam krizi yaşanıyor. İntiharlar, uyuşturucu, israf ve şiddet tek çıkış yolu kabul ediliyor. Onun için başta değersizlik ve nihilizm olmak üzere, ateizm, agnostisizm, hedonizm, yıkıcı anarşizm her yerde ve her zaman önümüze çıkıyor ve yolumuzu kesiyor. Evet, bireyler mutsuz, aile ve toplumlar yıkık ve dağınık.

İşte bu çağdaş bataklık ve belanın ilacı olarak bu kardeşiniz, şu beş ilacı öneriyor:

1- İnsanlık, başta madde-mana, ruh-beden, soyut-somut, sınırlı- sonsuz diyalektiği olmak üzere eski doğal diyalektik felsefeye dönmeli. Materyalist diyalektiği terk etmeli. Doğuda insanlık onu şiddetle uyguladı, fakat doğal olmadığı için başarısız oldu.

2- Batı Alemi, Kitap-1 Mukaddes'in tarih olduğu tezini terk etmeli. Onu sonsuz arketipler ve soyut yasalar mecmuası bilip, onun mucizevi bilgileriyle varlık ve hayata anlam katmalı. İsa Tarihi bir şahsiyet olduğu halde, İnciller onun bu yönünü değil de Kelam ve arketip yönünü anlatırlar. Carl Jung bunu çok iyi fark etmiştir.

Evet, Kitap-1 Mukaddes, Hermenötik dil ile arketipler ve soyut yasalar olarak okunsa, onun hiçbir ayetinin bilimlerle çelişmediği çok net görülecektir. Benim beş kitabım bu konuda kefildir.

3- İnsanlık Orta Çağdan kalma dinler ve bilimler algısını terk etmeli. Onları orada bırakmalı. Çağımıza uygun, yeni bir anlayış ve yeni bir felsefe geliştirmelidir ve yaşanılmalıdır. Bilimlerin zirve oluşu ve dini kitapların evrenselliği böyle bir felsefenin kurulması için iki temel direkt olabilirler.

4- Eski anlayıştan kalma din-bilim, on bin meselede çatışıyor. Her devlet ve her din erbabı, bu barışı sağlamak için önemli kurumlar kurmalıdır. Aslında yorumu bilinse hiçbir çatışma yoktur. Bu yazıda beş-on örneğini gördünüz.

5- Dinlerin normal tarihsel yasaları vardır. Bir de ahlak ve ruhanilik gibi yasalar üstü yasaları vardır. İnsanlığın refahı ve mutluluğu ve bilimsel çağı yaşaması için tarihsel yasaları tarihe bırakıp bilimi din gibi kabullenip ruhanilik ve ahlak ile onu süslemelidir.

İnciller tamamen bunu destekliyor. Tevrat ve Kur'an da daha hayırlı bir alternatif olarak bu yolu açık tutuyorlar.

Evet, ancak bu beş yöntemle insanlık korku ve kaygı şeytanından kurtulabilir. Dünyada ve metafizikte rahat uyuyabilir. Öz varlığı olan ruh yazılımını her türlü yıkımdan kurtarabilir. Bilimler ancak bu manada bir anlam ifade edebilirler.

Sonsuz olan ve serapa nimet ve güzellik olan varlıđa ve hayata selamlar olsun.

05.08.2026

Bahaeddin Sağlam